

42. szám.

Dicsőség ma-
gasságban az
Istennek,

II. Félév.

s a földön bé-
keség a jó
akaratu embe-
reknek.
Luk. 2. 14.

KATHOLIKUS NÉPLAP.

Pest, 1856.

Octóber 15.

Az angyal és az ördög.

Rege,
Danniss-tól.

Volt egyszer egy igenigen öreg ember, és ennek az igen öreg embernek három fia volt; Márton, Vendel és Gáspár; és az a három fiu kérte az atyját, az igen öreg embert, hogy adna nekik jószágot, hogy ők magok gazdálkodhassanak. Volt pedig az öreg ember lakásától három napi járó földre sötétlő nagy reneteg, hegyes völgyes roppant erdő; és a roppant erdő közepén volt egy ház hozzá tartozó dus földekkel, és ez a ház az igen öreg ember háza volt, és monda fiainak: „Menjete el az erdei házba, és gazdálkodjatok, és fáradságtok gyümölcse legyen a tietek; egyetek egy tálból; igyatok egy pohárból, és messetek egy kenyérből; azaz: szeressétek egymást, éljetekek békeségben, és ha holdogok akartok lenni, rágalmozó nyelvekre soha ne hallgassatok; Isten hozzátok!” Így beszélt az igen öreg ember fiainak, és elbocsájtá őket. Elmenvén tehát a fiuk az erdei házba, kezdetek szépen gazdálkodni; éltek szeretetben és békeségben, és meglátszott rajtuk, hogy holdogulnak. Látta pedig az ördög,

hogy a három fiunak dolga jól foly, megirigylé boldogságukat, és föltette magában az ördög, hogy az ő boldogságukat megrontja, és a gazdaságot tönkre juttatja. Elment tehát az ördög a nagy városba; kereskedő embernek alakját öltötte magára, és vásárolt különemü portékákat; vett a többi között három tükröt is; először vett egy gömbölyü tükröt, melly nagyított; mellybe a ki belenézett, fejét és egyéb tagjait tiszerte nagyobbak láta, mint az valóban volt; másodsor ismét egy gömbölyü tükröt vett, melly kisebbített, mellybe a ki belenézett, fejét és egyéb tagjait sokkal kisebbnek láta, mint volt igazán; harmadsor ismét egy négyszögü tükröt vett, melly torzított; mellybe a ki belenézett a fejét nem gömbölyünek láta, hanem laposnak, mint a keletlen kenyér; szélesnek, mint kiterjesztett kés karja, kétlábnyi széles szájjal, és arasznyi fulekkel; e tükröket és egyéb holmikát áruszekerénybe zárva hátára vette az ördög, kiment a nagy városból, s mintha áruczikkeket hordozna falukon és pusztákon keresztül, másnap reggel az erdei házhoz ért. —

Az ördög nem találta hon a három testvért, mert már mindhárman kun valának a gazdaság után, és pedig mindhárman különböző helyeken; Márton egy öreg bükkösben szenet égetett; hozzá járult az ördög házóló árus képében, s miután jó reggelt kívánva neki, vele beszédbe ereszkedett volna, többi között így szóla hozzá: „Márton! miként tudsz te testvéreiddel megma-

radni? — „Csak úgy — felelé Márton — hogy szeretnek engem, és én is szeretem őket? — „De hogyan szeretnek! — felelé az ördög — inkább gyűlölnék téged, és el is akarnak üzni magoktól, mivelhogy iszonyu nagy fejed végett utálnak téged.“ — „Micsoda, nagy fejem végett!? — monda csudálkozva Márton — csak akkora fejem van, mint testvéreimnek! — „Láttál-e már tükröt valaha? — kérde az ördög Mártont; — „Nem láttam soha még tükröt; hanem hírét már hallottam neki! — Ekkor az ördög elővév a nagyitükröt, és Mártonnak nyujtva, így szóla hozzá: „Nesze Márton! nézd meg magadat! — és Márton benézett a tükörbe, és meglátván öreg-hordónyi nagy fejét, arczán a himlőhely által okozott nagy gödröket, s a közsénpornak csoportnak látszó nagy seregét orra körül, megremüle önmagától, elveté a tükröt, és keserü sirásra fakadva elszaladott az erdők déli részeibe, s egy setét barlangban meghuzta magát azon tökélettel, hogy testvéreit soha többé nem látandja; az ördög hahotára fakadott, hogy a sziklák megrázkodtak, és az egész rengeteg megrendült bele, és örömet lelve az első csaláson, elindult fölkeresni Vendelt, a második testvért. —

A tölgyes sűrűjében találá az ördög a szorgalmas Vendelt, ki gubacsot szedett a timár számára, s mivel az ördögnek természete a hazugság, tetteté magát, mintha eltévedt kereskedő volna, s beszédbe bocsájtkozva Vendellel a többi között így szóla hozzá: „Édes Vendelem! nem szokásom senkit megszorítani; de mikint tudsz megmaradni testvéreddel? — „Csak úgy — felelé Vendel — hogy szeretem őket szívből, és ők is szeretnek engem lelkéből! — „Csalatkozol szegény! — mondá az ördög — hiszen ők gyűlölnék és utálnak téged, és elszakadni is akarnak tőled, mivel szégyenlik, hogy olly rendkívüli picziny fejed vagy. — „Csak ollyan fejem van — felelé Vendel — mint testvéreimnek! — az ördög hamisan mosolygott és mondá Vendelnek: „Öcsém Vendel! láttál-e már tükröt valaha? — és Vendel felelé: „soha sem láttam; de hírét hallottam, és szeretnék látni! — Ekkor elővév szekrényéből az ördög a kisebbitükröt, és nyujtva Vendel kezébe mondá neki: „Vendel, nézd meg magadat! — és Vendel a tükörbe néze, és látván, hogy feje százszorta kisebb, mint testvéreie, csudálkozék és elszégyenlé magát, és keserü sirásra fakadva elszaladott az erdők nyugoti részeibe, s egy setét barlangban meghuzta magát azon föltétellel, hogy testvéreit soha többé nem látandja; az ördög pedig ismét hahotára fakadott, hogy a sziklák megrázkodtak, és az egész rengeteg megrendült bele; és örömet lelve a második sikerült csaláson, elindult fölkeresni Gáspárt, a harmadik testvért.

Az őszi szántásban találá az ördög a fáradatlan Gáspárt, ki földjét szántotta tiszta buza alá; mivel pedig az ördögnek természete a tiszta buza közé konkolyt vetni, tetteté magát, mintha rendkívüli jóakarója volna, és sok gyanúsításokat beszélve Gáspárnak, végre így szóla hozzá: „Édes Gáspárom! tudod-e a többek között, hogy testvéreid követ fujnak ellened? hogy utálnak és gyűlölnék téged, és hogy ki akarnak

irtani a családból, mivel szégyenlik, hogy neked olly utálatos fejed vagy. — „Csak ollyan fejem vagy — mondá Gáspár egykedvűen — mint a többi testvéreimnek. — „Csalatkozol, szegény Gáspár! — mondá az ördög, és folytató; „láttál-e már tükröt valaha életedben? — És Gáspár felelé: „Soha sem láttam biz én! de mondják, hogy igazán mutat; szeretnék egyet látni! — Ekkor elővév az ördög a törzítő tükröt, és Gáspárnak nyujtva, mondá: „Nesze, édes Gáspárom! nézd meg magadat! — És Gáspár ragadá a tükröt és betekinte, és megorzadott iszonyu lapos és széles ábrázatától, félőnyire tátott szájától, rendkívüli füleitől, és keserü sirásra fakadva elszaladott az erdők éjszaki részeibe, és egy setét barlangban meghuzta magát azon föltétellel, hogy testvéreit többé soha nem látandja; az ördög pedig harmadszor is hahotára fakadott, hogy a sziklák megrázkodtak és az egész rengeteg visszahangzott bele; és örült az ördög a harmadik sikerült csaláson, mivel szétüzé a testvéreket, kik elbujdosának éjszakra és délre és nyugotra; kelet felé pedig az ördög sem utazott, mivel félt, hogy a nap folkeltével az igazság is folsüt, és kivilágositandja az ő gonoszágát; hanem megüté az ördög pálcájával a földet, és a föld megnyilatkozék, és tüzes torkával elnyélé a sátánt, és jött ki a földből utána gőz és füst, bűdösebb a kénkőnél, és förtelmesebb a kárhozatnál. A testvérek pedig nem keresték meg sem egymást, sem a házat; ha egymásra lettek a nagy rengetegben, futottak egymás elől, azt hívé mindenki, hogy a másik azért keresi őt, hogy belőle csufot üzzön; a lakatlan ház pedig elpusztult; a jászolhoz kötött lovak és szarvas marhák, és a hizó sertvések éhen veszték el; a haromfiak elkészálva megvadultak; a farkasok megjöttek a dögök büzére, a rókok pedig megásták a falakat, és az egykori szorgalomnak háza rommá lön; a szekrényen kövesült penészes kenyeren denevér rágódott, s a lisztlánggal tömött nagyszerü hombarokban kigyó fészkek lönnek.

Elt még ekkor az igen öreg ember, az édes apa, ki fölote csudálkozék azon, hogy fiait három évek alatt meg nem látogatók; tehát összeszedé még egyszer inait az öreg, és kilencz napok alatt elballagott fiaihoz a három napi járó földre. Nem találta fiait; hanem látá a pusztaság utálatosságát, és hitte, hogy nem élnek többé; lelkére borult a fájdalom hatalma, s mint az ezüst gyöngyök a hermelin prémről, úgy folytak alá tiszta meleg könyei térdig érő hószakalán. Szegény öreg! összetörött lelke nem nézheté a romokat; visszafelé indula; de az utat eltéveszté, s mire beestvélyedék, egy meredek parton, roppant szakadás előtt találta magát. Volt pedig ott a parton tölgyfából faragott roppant nagy kereszt, mellyen ugyan Jézus képe nem vala; de a felső ágon tövisből font iszonyu koszoru diszelgett; a kereszt régi vala már vastagon benöve mohával, mellynek láthatlan ágai között az est setétben ezernyi ezernyi fénybogarak uszáltak, s a töviskoszoru fonásai között is ragyogának csillagokként; a kereszt töve sűrűn támogatva volt szikla darabokkal, mellyek már nem valának láthatók a száz meg ezer rétüen rárakodott folyondár indájától, ide feküdt az

öreg a kereszt tövébe; lehajtotta fejét a zöld leveles kővankosra, s miután ajkai estimáját elrebegették volna, elalvók. Mikor pedig elaludt volna, mennyei hárfának gyönyörű hangjai olvadának lelkébe, s jól érthető hangon ez éneket hallá fölzengeni a mélységből:

Öreg ember, öreg ember!
Három fiad hol van?
Azt gondolod szegény öreg!
Hogy talán a sirban.

Öreg ember, öreg ember!
Három fiad él még;
Befödözte mind a hármat
Szárnyával a jó ég.

Öreg ember! három fiad
Megjő nem sokára;
Fekszik a kincs romok között,
S megtérül a kára.

Az öreg ember az ének hallatára megvigasztalódék, és aluvék a rengeteg éjében szép csendesen; mikor fölébredett, világos vala már, s imát rebegett, a zöld kereszt előtt, indulni akart. A nagy szakadáson egy szálfá vezetett keresztül; de a szálfának nem vala karja, és hosszú derekában ingott, mint a rengő jegenye a szélben; de az öreg megindult botjával igazgatva magát az óriás mélység fölött; úgy tetszék neki, mintha valaki tartaná kezeit, és mintha vélné hallani lebegő nagy szárnyak csattanását, melynek szele megingatá hosszú ezüst szakála vékony szálait.

A jámbor öreg
Második gyerek!
S mint a kis fiut,
Ha veszélyes ut
Van előtte, vezeti az angyal;
S a veszélyről se nem lát, se nem hall.

Igy a szegény öreget átvezeté Isten az ördög-hidján, és kilenczed napra szerencsésen haza ért.

Mikor pedig az öreg a szálhídon általment, a kereszt tövében azonnal egy ködfelleg alakult, és a ködfelleg egy villámot vetett, és kifejlett belőle egy gyönyörű angyal alak; magassága ölnyi volt, arcza világos, mint a fénylő hajnal, és haja szálai arany hajak voltak; ruhája fejez vala mint a hó, s vállai körül ropant szárnyai mint a bárány felhők; szikrát hányó zöld ág vala jobb kezében, s mintha parancsot vett volna, meghajtá szép fejét a kereszt előtt, és indult az erdőség déli tája felé, és a merre ment, mindenütt meglehetett látni mezitelen kis lába nyomát, egész a setét barlangig, melyben Márton ult. Bemenvén pedig az angyal a barlangba, ott találá Mártont keseregve, és mondá neki: „Márton, Márton! mért vissza nem távozol a házhoz, melyet elhagyál?” és felelé Márton: „Azért, mert gyűlölnek engem az én testvéreim, mivel hogy nekem nagy fejem vagyon!” És „honnét tudod Márton, hogy nagy fejed vagyon?” kérdé az angyal. És Márton felelé: „Tudom; mert láttam ma-

gamat a tükörben!” és az angyal ismét kérdé: „Márton! melyik tükörnek hiszesz te inkább; a tükörnek, melyet az emberek készítettek, vagy a tükörnek-e, melyet Isten készített?” és Márton felelé: „Jobban hiszek a tükörnek, melyet Isten készített!” „Tehát jer velem Márton!” mondá az angyal, és megfogá Mártonnak jobbját és vezetni kezdé. Vezeté pedig őt az angyal egy gyönyörű mély völgybe, melynek aljában illatos olajfák valának, és az olajfák között egy fölséges tó; az idő csendes volt, a falevél nem mozdult, és a víztükörét nem rázkodtatá meg szapora futtával a könnyű vízi-pók; a tó vize tiszta volt, két ölnyi fenékén jól lehetett látni a vesztglő fekete csigát, a sárba tapadt rákot, az ingatlan zöld szirmot, és a vízi repkényt; és e tónak partjára állitá az angyal a szomorgó Mártont, és mondá neki: „Márton! nézz a vízbe!” és Márton benézett a víztükörbe, és elmosolyodék, és kérdé őt az angyal: „Márton! mit láttál a vízben?” és felelé megörülve Márton: „Láttam az én arczomat! hasonló testvéreim szép arczához; olyan vagyok épen, mint Vendel és Gáspár!” ekkor mondá az angyal: „Látod Márton! szép vagy te, mint szokott lenni az ember, kit Isten teremté örök jóvoltából! hanem Márton! megcsalt az ördög téged; ne higj neki többé!” e szavakra pedig az angyal eltunt, és a szegény Márton örvendezve haza tért.

Ekkor elindult az angyal az erdőségnek nyugoti tája felé, és a merre ment, mindenütt meglehetett látni mezitelen kis lába nyomát, egész a barlangig, melyben Vendel ult. Bemenvén pedig az angyal a barlangba, találá Vendelt keseregve a földön ulni, és így szóla hozzá: „Vendel, Vendel! mért vissza nem térsz a házhoz, melyet elhagyál?” és felelé Vendel: „Azért, mert gyűlölnek engem az én testvéreim, mivel hogy nekem picziny kis fejem vagyon!” — „És honnét tudod Vendel, hogy neked picziny fejed vagyon?” kérdé az angyal, és Vendel felelé: „Tudom; mert láttam magamat a tükörben!” és az angyal ismét kérdé: „Vendel! melyik tükörnek hiszesz te inkább; a tükörnek, melyet emberek készítettek; vagy a tükörnek, melyet Isten készített?” és Vendel felelé: „Jobban hiszek a tükörnek, melyet Isten készített!” „Tehát jer velem Vendel!” mondá az angyal, és megragadva kezét elvezeté őt az angyal, és mondá neki: „Vendel! nézz a vízbe!” és Vendel benézett a víztükörbe, és elmosolyodék, és kérdé őt az angyal: „Vendel! mit láttál a vízben?” és felelé megörülve Vendel: „Láttam az én arczomat! hasonló testvéreim szép arczához; olyan vagyok épen, mint Márton és Gáspár!” ekkor mondá az angyal: „Látod, Vendel!? szép vagy te, mint szokott lenni az ember, kit Isten teremté örök jóvoltából! hanem Vendel! megcsalt az ördög téged; ne higj neki többé!” e szavakra pedig az angyal eltunt, és a szegény Vendel örvendezve haza tért.

Ekkor elindult az angyal az erdőségnek éjszaki tájára, és valamerre ment, mindenütt meglehetett látni mezitelen kis lába nyomát, egész a barlangig, melyben Gáspár ult. Bemenvén pedig az angyal a barlangba, találá Gáspárt keseregve ulni a földön, és megszólitá őt, mondván: „Gáspár, Gáspár! mért vissza nem térsz

a házhoz, melyet oda hagyál!?" és felelé Gáspár: "Azért, mert utálnak engem az én testvéreim, és ki akarnak irtani a földről, mivelhogy nekem eltorzított lapos ábrázatom vagyon!" — „És honnét tudod Gáspár, hogy neked eltorzított lapos ábrázatod van?" kérde az angyal, és Gáspár felelé: „Tudom, mert magam is láttam rut arczomat a tükörben!" és az angyal ismét kérde: „Gáspár! melyik tükörnek hiszesz te inkább; a tükörnek, melyet emberek készítettek; vagy a tükörnek, melyet Isten készített?" és Gáspár felelé: „Jobban hiszek a tükörnek, melyet Isten készített!" „Tehát hisz velem Gáspár!" mondá az angyal, s megfogván Gáspár jobbát, elvezeté őt illatlepte utakon az olajfatóhoz, melynek tiszta vize olly merően állott, mint a márvány templom, és a partra állítva őt, mondá az angyal: „Gáspár! nézz a vízbe!" és Gáspár a víz tükörében meglátá önmagát, és elmosolyodék; és kérde őt az angyal: „Gáspár mit láttál a vízben?" és nagy örömtől eltelve vigadozva felelé Gáspár: „Láttam az én arczamat! hasonló testvéreim szép arczához; olyan vagyok épen, mint két bátyám, Vendel és Márton!" ekkor mondá neki az angyal: „Jól mondottad Gáspár! szép vagy te, mint szokott lenni az ember, kit az Isten alkotott ön képére, hogy lenne koronája minden terememénynek! hanem Gáspár! megcsalt az ördög téged is ezuttal; ne higj neki többé!" E szavakra pedig eltunt az angyal napkelet felé, de nem látszának többé sem fűvön sem földön szent lába nyomai; szegény Gáspár! sok ideig bámult; meg-megtekintette a víz tükörében ifju kedves arczát, aztán utnak indult, s örvendezve haza tért.

Egyszerre érkeztek a három testvérek a ház romjaihoz. Bámulák a pusztaságot, és bámulák egymást; majd azután egymás vállára borulva sokáig sirtak, és mondák egymásnak: „Méltán szenvedjük mi ezeket, mert nem fogadtuk meg jó apánk intését, ki mondá: „rágalmazó nyelvekre soha ne hallgassatok! csakugyan megcsalt az ördög minket, hanem többé ne higjunk neki!" és kibékülének sorsukkal; és kezdék bontani a ház romokat, hol találának sok kincseket, főlépüle a dult ház, sokkal szebben, mint sem az előtt volt; meglátogatták édes atyjokat is, az igen öreg embert, és megörvendeztették; és sokáig éltek még békeségben és szeretetben; az Istent felték, és annak utjain jártak; és mivel az Urnak utjain jártak, azért minden dolgaikban meg is őrizte őket az Istennek szent angyala. —

Az ördög a rágalmazó ember, ki embertársa fogyatkozásait nagyító tükörrel tisztesen nagyobbítja; erényeit pedig, és szép tulajdonait kisebbítő tükörrel százszorosán kisebbíti, rájja; másnak jóságos cselekedeteit, legszentebb czéljait gonoszul eltorzítja. Angyal a jó ember, ki másnak becsületét, s hírnevének szentségét magasztalja, védi; nyelvét pedig a gonosz szólásoktól megőrzi. Olajfák közötti csendes tó, a tiszta lelkiismeret; mely legtisztábban mutatja meg, kik vagyunk; mely ha csendes, és lelkünk benne torzítatlan áll, beszélhet akkor bármit a világ, kedveink maradunk az Istennél s ártatlanságunkat kivilágitandja egész világ előtt szent angyala által. Őrizd meg

tehát a lelkiismeret tisztaságát, mert a tiszta lelkiismeret rózsával töltött nyoszolya, és örökké tartó lakodalom. —

Az „Ujabbkori ismeretek tára”-ról.

Kath. Néplap 35-dik számában a Vándor leírván a csalóközi hitéletet, czikke végén említést tesz az 1850-ik évben Pesten, Heckenast Gusztávnál hat nagy kötetben megjelent „Ujabbkori ismeretek tára”-ról, és azt mondja: hogy az mooskos könyv, mely a katolicizmust megtámadja; mire n. t. szerkesztő ur csillag alatt azon jegyzést teszi: kérjük az ismertetőt, közölje velünk a sértő czikkeket, hogy óvhassuk derék kath. népünket. Méltányos követelés: mert a ki állit, annak bebizonyítania kell, leginkább ha illy vastag a vád, és olly tekintélyes a vádlott. Ezen mű encyclopaedikus. Az illyen szokta a tudomány és műveltség állását kimutatni. Ezt többnyire tudósok társulata szerkeszti, és abba leteszi vallási, politikai, s művészeti véleményét; ebből meritik sokan minden tudományukat; és azért az illyen műnek igaznak, méltányosnak, és minden pártföltörtnök kell lenni, hogy hasznát vehessük.

Bátorkodom tehát a fölszólítást elfogadni, és a vándor meggyezésével e tekintélyes ellenünket, — ki olly hatalmasan szól — közelebbről megnézni, megfelel-e dicső rendeltetésének? Annál is nagyobb joggal: mert magam is jó hiszemben 15 p. ftért azt magamnak megszereztem.

Alig kezdettem e munkát olvasni az „Aargaui kolostorok” történetéről, elcsodálkoztam, és a jövendők előérzete keserűen hatott át. Szegény szerzetesek! Ok minden bajnak okai Helvéziában, még annak is, hogy őket kihajtották, vagyonukat elrabolták, elpazarlották s a t. Várva vártam, hogy valaki Pesten, hol a magyar tudomány areopágusa székel, vallás-politikai, művészeti hírlapok megjelennek, ezen művet vizsgálat alá veszi; másnemű kised, alig néhány lapot foglaló könyvecskének kritika alá vétetnek, és erről — tudtomra, mélyen hallgatnak. Mi ez? talán minden kritika fölött áll? csak magam bírom? vagy mások nem is tartják méltónak róla szólni? de akár hogy legyen a dolog, én — noha gyöngye vitéz vagyok — mint katolikus szólok, megmondom mi fáj, — lássák más hatalmas bajnokok, miért hallgatnak, — mivel erre hallgatni vétetnek tartom: ha gyaláznak hazugul, talán csak szabad lesz magunkat kevesekét mentegetni; ha más testét veszedelem fenyegeti, őt, hogy azt kikerülhesse, figyelmeztetnünk kell, minél inkább, ha hite s lelke körül ólálkodik az ellenség. mondanunk kellek: vigyázz! ne vedd meg drága pénzen veszedelmedet!

Itéletem ezen műről általában ez: e nagy művet többen szerkesztették, mint az aláírt bötük bizonyítják; kár, hogy a nevek kitéve nincsenek, hiszen a tudományt soha sem kell szegyenleni; az igazság mellett bátran lehet fölszólalni. — A statikai, és a mult ötven év alatt történt politikai forradalmakat illető adatok igen számosak; mennyire igazak? azt tökéletesen megítélni nem vagyok képes, de ugy látszik, itt-ott nem állják ki a próbát — de ezt másra bízom: én csak mint kath. és pap, e műnek kath. hitünket illető czikkeit veszem figyelembe, és ezekre nézve azt tartom: hogy e műnek nem jó a szelleme; sok benne a ferde, hamis, hazug, szemtelen állítás; a benne említett híres s tudós emberek más felekezettűek, mintha a kath. világban illyesek nem is léteznének; — és ha katolikus említették, bizony nem lehet köszönet benne; leghíresebbek a forradalmárok; forráskok nem említettnek; a vallást érdeklő czikkeket oda vetett frivolitás lengi át; a legotrombább kifejezések és elferdítések csak ugy hemzsegnék benne a kath. vallást illetőleg. — Alig tanul mást, mint azt, hogy nagy és dicső embereit megvesse, és azért e mű nem katolikusnak való. Senkivel

sem irigylem az ilyen világhosszát, sőt mentsem meg Isten tőle minden keresztényt.

Azért némely cikkeket vizsgálat alá veszek, és (...) alatt észrevételeimet megteszem a szerkesztő szavaira; hagyj lássa a kath. világ a szerkesztő igazság-szeretét és méltányosságát.

Mivel minket katolikusokat leginkább a szentséges romai pápa, mint az egész világon elterjedett kereszt. anyaszentegyház feje, hitnek középpontja, és rendületlen oszlopa érdekel, melyről írva van: „Te Péter vagy, és e közsálon építem az anyaszentegyházamat.“ Miként azt 18 század története is tanúsítja; — mivel tudtam, hogy szentséges atyánknak a fondor ellenektől fölzaklatott fiaival országában is sok baja van, kívántam e műből megtanulni: hogyan áll a sorsa, és fölütöttem a II. könyv 627-dik lapján e cikket: „Egyházi állam.“ Ez ám a valami!

Ezen cikk alá böttü nines írva, és így annak nevét semmikép nem lehet megtudni, ki készítette; sőt azt sem, egy volt-e vagy több, ki e remeket, és milyen forrásokból, létre hozta? Ez minden esetre ollyas valami, minek páriját alig találhatni. E cikk 12 lapra terjed, alig hosszabb nálánál más állam története, de hisz ez nem is esoda: mert a pápánál ninesen nagyobb fejedelem (lám 1814-ben az angolok és muszkák, 1849-ben a francziák vezették vissza tisztelettel országába, midőn őt az erőszak eltávolította) és noha országa nem nagy, fegyverese kevés, még is minden földi országok legöregebbike és uralkodó háza legősibb; de nem azért, mivel nem akarnák őt országától megfosztani, hanem mivel nem lehet — Isten őrzi különösen. . . . Illyen okoknál fogva a szerkesztő ezt hosszabba készítette. . . . De ne gondold, kath. olvasó, hogy ezen épülj. E szerint a sz. szék kormányzata a legnyomorultabb, népe a legboldogtalanabb, fejedelme a legoktalanabb. Bizony sok rá fér arra a kath. emberre, az türelmes bárány! még gyalázóit pénzzel is fizeti. Lám nem teszik ezt más felekezetűek, és ebben dicsérem őket.

Ha csak ezen egyetlen cikket átolvasná, és hinné az ember, akkor szép képzele lehet vallásáról, és annak főnökéről. Kár hogy csak némelyeket idézhetek. Lássuk:

II-dik kötet 627 lap. „A juliusi napok befolyása alatt a pápai bírtok is lángba borult. . . . Mind ezek két igen nagy fontosságú tényt vontak magok után. . . . A második tény az, hogy a be nem avatkozó megalapított elvének félretételével az osztrákok Bolognába nyomultak, részint a népet az esztelenül kegyetlenkedő Albáni bibornok gyilkoltatásai ellen, részint a pápai sereget a felkelők ellen védeni, mire Ankonának Francziák általi megszállása következett. (Ez osztán történeti igazság?)

„A pápai kormány a hatalmasságok fölszólítására mindent ígért, de mit sem tett.“ (Tehát hazug, hitszegő.)

„Legnagyobb befolyással volt erre (XVI. Gergely pápa) Albáni bibornok, és különösen Bernetti államtitkár, kik idegen kormányok segélyígéretei által biztatva, mindent elkövettek a haladás, és szabadabb irány elnyomására. (Nem ollyan ellenmondás forma-e ez? főlebb Albáni ellen voltak, most biztatták? és milyen kormányok biztatták? Ausztria? Franciaország? talán Minto ur? vagy a Muszka? ez homályban marad). „Ezek a gyöngé jellem, szilárdság nélküli tapasztalatlan emberek, (előbb kegyetlen, most gyöngé) az egész kormányzatot kezeik közé ragadták.“

„Ambár amnestia ígértetett, a politikai vádlottak ellen még is a legkeményebb rendeletek jelentek meg.“ (Hát nem lehet-e a bűnösnek megbocsátani, és újabb bűntények elkövetése ellen szigorú rendeletet hozni?) „Ez magában foglalja az államnak 1831—1846 összes élet és történetét. Mint köz-gonosztevők bűnvádi köz-kereset alá vették. Rendkívüli törvényszékek állítottak fel. A börtönözések végtelennek lőnek, a börtönök nem voltak elegendők (hát hová tettek? tán a pápa palotájába? vagy templomokba? uram ez phrasis) a szerencsétlenek befogadására.“ (Borzasztó! és így mertek bűnni ezen ártatlan emberekkel? Kik adót fizetni, előjáróiknak engedelmessé nem akartak, a pápát, egy-

házi és világi előjáróikat gyalázták, mások vagyonát megtámadták, gyülekezetökben a pápa, szerzetesek, papok elűzése — sőt meggyilkoltatásukról tanakodtak, ördögöt imádtak — ezeket és ilyenekért vette őket a kormány vizsgálatra és csukatta el. Lám, talán jobb lett volna ezeket szabadon hagyni? s hol tűrik ezeket? Az áldott IX. Pius szabadon bocsátott többet közülök, tudjuk is, mikép hálálták meg neki, legjobb tanuja ennek Garibaldi s a t.) „És ezek ellen az inquisitio megújított ismét egész pokoli erejével! (Igen, a pokol ellen.) Ezernyi családok vonattak üldözés alá, százezerek nyugalma dulatott fel. (Miért nem milliók? ez jobban csattanna! Igen, de ki által? Mi a lázadni akarókat sem tarthatjuk angyaloknak! A társadalomban rajt van, hogy a korlátokat túrni is kell, nem mehet minden, mindenki képzele szerint. Jobb túrni, mint föllázadni. Könnyű lázadást kezdeni, de hol állapodik meg annak vége? — Népboldogság eddig nem fejlődött ki belőle.)

Ezután jön XVI. Gergely pápa jellemzése: „Ő az államtanokban és kormányzatban egészen járatlan levén, (ez még az oskolából kilépett ifjonecz sem fogadná el? — de ezek mind nagy politikusok, és a nemzetek javára tervezgetnek) minden működését az egyház és vallás ügyeire fordította. (ez bókocská volna, de majd visszaveszi alább) itt vezériránya a dogmának szigorú fentartása volt. (Ugy is illik papához, mint a keresztény hitnek Istenről rendelt föltételhez). „E téren, hol közelebbi eldödei inkább negatív viselkedtek magokat, (nem jó volna, ha igaz volna) ő tettelegesen kívánt föllépni, (jól tudta hogy a hitetlenség és közönbőség korunk főbibeje, ebből sok másféle ered). „Az egyházi rendek s főképen Jezuiták“ (hú hú ez az íjesztő) „erősítése, a vallásos vakbuzgalom terjesztése“ (köszönjük a czimet, minden derék emberünkről olvashatjuk) „és az egyházi tulzsiguru fegyelem fentartása valának főbb törekvései.“ (Szegények! jó hogy önöket ez a zsarnokság semmivé nem tette. Ezen szigorú szabályok nekünk szoltak, és mi hála Istennek, csak elbírtuk, önköz szánakodó szívüknek hagyván a rajtunk bululást. Itt mondhatnék valamit: hogy tanakodtak együtt egy kath. plebános, és hely. vallású tiszteletes ur, és az sült ki: hogy a tiszteletes urat az egyházi kurátor, és seniorok nehezebben nyomták, mint a plebánost a püspök és pápa. . .)

„Innen a jezuitáknak nyújtott tulságos kedvezések. Az 1831-diki sept. 12-diki rendelet után majd minden iskola (ez is ligura) kezeikbe jutott. Minden nagyobb fontosságú ügyekre határozott befolyást gyakoroltak. (Az igaz hogy okos, tevékeny és bátor emberek). Így szaporodott tekintélyükkel számuk is. 1825—1835 (tehát nem XVI. Gergely alatt) 4938-ról 5273-ra (az az 335-tel) szaporodtak. Öregbedett általában a clerus száma is, mely már 54 ezerre (talán valamikéivel megtetszett toldani) ment.“ Es ezzel nem csak a munkás kezek fogyasztattak és a forgalomból tetemes javak s jövedelmek vétettek el, hanem az egyházi tulbuzgó (ez ugyan nagy baj önkönl) befolyás is napról napra emelkedett.“ (Hát nem halljuk-e mindennap: népnevelés jöjjön el a te országod! és ha a pápa népnevelőket szaporít országában az sem tetszik, vagy talán a tanítás módja nem kedves? Sajnáljuk, de bizony a pápával együtt azon nyomon maradunk, melyet az Ur kijelentett nekünk. Ebből talán azt akarnák következtetni, hogy e forrásból eredtek olasz ország bajai? mi más forrásokat mutathatnánk, de ez messze elvezetne a tárgytól.)

„A hivatalok csak magokat kitüntetett vakbuzgóknak (ez a szó sokszor előfordul, csak tudhatnók meddig terjed a buzgóság határa, és hol kezdődik a renyheség? Ne tessék félni annak tulkapásától, én inkább ettől félek. Van ugyan a tulbuzgóságnak egy bizonyos neme, mely sokat ártott a világnak, és ez? a hazudság, hitetlenség és erkölcsi libertinizmus terjesztésének tulbuzgósága) „adattak.“ (Hát azoknak kellett volna adni, kik mitsem tettek, vagy a pápai kormány ellen lázítottak? ez már szép kormányzás lett volna, ezt még Angliában sem teszik, pedig ott csak tudnak kormányozni). „Segélyre, az inquisitio titkos jelentései után, csak illyenek érdemesítették“ (inquisitio! ez ám az íjesztő! ne gondolja-

nak ám ez alatt valami szörnyeteket! ha oda jutnak édes atyámfiai, látni fogják, hogy avval csak messziről ijjeszgettek ezek a jó urak, mert ilyenféle mindenütt van).

„A községi lelkészek szigorún köteleztettek eljárni, hogy híveik ajtatosak legyenek, az egyházat rendszeren látogassák s a bűjtöt, gyónást s egyéb egyházi köteleességeket szigoruan teljesítsék. (Erre a kath. egyházban a lelkiatyák minden időben, — Sz. Péter idejétől fogva — szigoruan köteleztettek; kár, hogy a hívek nem mindnyájan engedelmeskednek, pedig sokkal több testi s lelki hasznuk volna ezekből mint: a vallástalanság-, lopás-, korcsmák látogatása- és részegkedésből, és azért köszönjük, hogy ebben szent atyánkat megdicsérték és csakugyan jóra is vinnék ezek ott a népet, ha a sátán jó szándékukkal nem ellenkeznék).

„Az apácák, kiknek száma elébb leszállítottatott, most szinte szaporítottak. (Igen is a nőnem nevelésére; vagy talán ezek nem növelhetik a leányokat, mert férjük nincs. Ugy látszik, az urak a szerzetes rendeknek nem nagy barátjaik, ajánljuk, olvassák el, mit ezekről az angol Maculay mond), és mind ezek bővebb, zsirosabb (vajasabb is mert bűjtölni szoktak) jövedelmekkel láttattak el, házaik felújítottak, tágiítottak s a t. (Az ilyen szerzetes házak vagy a pápa — ki rendszeren a legegyszerűbb s pompátlan életmódot követi, úgy hogy 1854 évben a mostani pápa egész udvartartása nem került annyiba, mint az angol királyné konyhája — tulajdon pénztárából, vagy gszdagabbak adományából, vagy a belépő társtagok hozományából keletkezik, így épülnek templomok s a t. is. Ezeknek tehát a népre nézve szerencsétlen befolyásuk csak annyira lehet: hogy a szegényt — az ugynevezett boldogítók — azok kirablására uszítják, a mire fájdalom — önkárára — ráveszik... de ennek osztán bővebb következményei vannak, melyeket itt messze vinne kimagyarázni. Csak azt az egyet mondhatni: hogy a mint fogyott a kolostorok száma, úgy szaporodott a katonai laktanyáké. Sok nagy városokban a díszes palota, de bizony kevésben talának déikor ingyen az utasnak, a mi Romában minden kolostorban történik. Sat sapienti. Aztán, hogy ne lenne ott sok pap, hol a kereszténység feje székel, és az egész földről központosul az egyház kormányzata.)

„Majd az egész pápai kormányzást csak oly brévék tölték ki, melyek a coelibatust, egyházi vak (megint vak) buzgalmat s fegyelmet ostromló írók s ujjítók, és szabadelvűek ellen boesattattak ki.“ (Ugy-e jobb lett volna őket megdicsérni, és dulásukra szemet hunyni? de lássák, ezt az egyházi rend, melyre az Ur Jézus az igazság fentartását és terjesztését bízta, nem teheti. Mikor különféle meghamisított és álmagyarzatokkal elferdített bibliákat, a ker. hit üdvözítő igazságait tagadó könyvecskéket ajándékoznak, vagy árulgatnak a katolikusoknak, akkor a püspökök — legkevesbbet pedig a pápa — nem hallgathatnak, mert úgy hűtlen, hanyag pásztorok volnának).

„Mindenben a régi hierarchia (bizony régi, már 18 százados és hisszük, hogy még öregebb lesz, az a corruet haec Babylon-féle jövedölés csak nem akar teljesedni, és mikor azt gondolják hogy kezdi, épen ellenkező történik), uralmát akarta visszahozni.“ (Az egyház uralma megvan, az egész földön látjuk tevékenységét, azt nem kell visszahozni — a mi pedig a pápának a világi fejedelmekrei befolyását illeti, a jó fiuk még most is tisztelik — mint illik — atyjukat és anyjukat; exempla docent). „Ebben megerősítettet némely protestáns kormányok pietisticus működése által“ (kérem, ezt nem értem: ezek után indult-e a pápa? vagy ezek ösztönözték, vagy segítették őt? ez nem világos). „Mert néhol, mint Poroszban, szinte a tulszigoru egyházi fegyelem, zárt testületek uralkodása és más egyházi hatalmat alapító intézkedések terjesztettek, sőt az ünnepnapok szaporítása mellett, a titkos gyónás behozatala is terveztetett. (Szegények, ők közelítették a pápához, de nem a pápa hozzájuk! Érzik ők, hogy lelkeket isteni hatalom és eszközök nélkül nem lehet kormányozni; azért háromszáz év óta keresik a legjobb egyházi kormányzás módját, és nem tudnak rátalálni; — megsughatnók mi, hogy hol van a po-

roszoknak, csak nézzenek a hegyek felé; talán félnek a hegytől. Egyébiránt könnyű az erkölcsi féket az emberekről levenni, de rájuk visszatenni, ez nehéz munka. Szegény pietisták).

„Hason üldözés intéztetett a vegyes házasságok ellen.“ (Kérem ne is említsük ezt? mikor dicsértük, vagy obajtottuk mi a vegyes házasságokat? legjobb, ha egyforma kerül össze. Hát talán ebben is — mint feljebb állítottott — a porosz kormány a pápához, vagy ez ahhoz szabta magát? annyi igaz: hogy a megholt porosz király is szeretett volna pápáskodni; de biz az nem megy, mert ez különös mesterség, csak az gyakorolhatja, kinek adatott. — Az üldözés? hát kit itéltek 600 forintra? ki üldözött? és miért? mert templomban a máshitvallást nem akarták öszveadni, azt gondolván: hogy annak semmi keresete templomunkban. Itt eszembe jut Aesopus meséje: a bárány s farkasról.)

„Illyen volt XVI. Gergely politikája, mely az egyházi állam (talán világefelett — a szöveg ezt látszik mondani, s én elfogadom) felett 1846-ig uralkodott. Kizárolagos törekvése volt megállapítani mindenütt azon ultramontán politikát, mely keresztény államokat akar fölláttítani (ez már szörnyű! hát mit akarjunk: pogány államokat? ez nem jó volna. Dicséret akar ez lenni, vagy gyalázás? — Egyébiránt a pápa ezen törekvése igen régi. Ez Jézus Krisztustól, az Isten fiától veszi eredetét. Boldog államok, melyeket az igaz keresztény szellem áthat s lelkesít. Ez mindennapi főhászunk, midőn azt mondjuk: jöjjon el a te országod.)

„Minden világi, és anyagi ügynek a vallás érdekeibe való beöntése, és az egész állannak az egyház, és Clerus alá való rendeltetése volt a cél (ez új fölfedezés, fele igaz, fele hamis; ugyan hogyan lehet illyet állítani, és így? talán azt gondolják: csak lesz valaki, a ki elhiszi. Hej hej: az a calumniare audacter, finis sanctificatio media; azaz: rágalmazd bátran, a cél szentesíti az eszközt — melyeket némelyek a Jezuítákra szoktak fogni — tudjuk ám, hol készültek.)

Ezen törekvés eredménye lön a zsidók üldözése (talán az 1848-ki Pozsonban) joaik összeszorítása; az újítók, és különösen a német katolikusok — (kár ezeket a szegényembereket említeni —) üldözése, a tanítás, egyházi, egyetemi, és sajtó szabadság korlátozása (szegény sajtó) s új rendezés.“

„Ben, az egyházi államban pedig, nem kevesebbet vont maga után Gergely politikája, mint az eretnek üldözését, (kérdjük hányan vérzetek el? ha talán gonosz talált elkövetni, csaknem boesáthatták szabadon, mivel eretnek volt? hogy a kath. hitet moeskoló könyveket nem engedték árulnatni, ezt jól tették. Csak voltak oly szabadok Romában a protestánsok, mint anglia, svéczia, vagy helvéciában a katolikusok! hisz sok angol a pápánál audienzián is volt, többen — és pedig előkelők — katolikusokká is lettek. Jobb erről hallgatni. Evvel is jól tudjuk hogyan vagyunk. (Az inquisitio újabb terjesztését, jezuíták kizárolagos befolyását, szerzetesek és clerus hatalmát) ez már csakugyan nagy Romában — ez annyiszor előfordul a czikben, csak hogy nagyon rettegünk tőle! csak az a dologban a legjobb, hogy mást nem tudnak mondani, az ilyenféle frázisok értelmét pedig már ösmerjük.)

„Ezen politika az egyházi állam életére határozott befolyást gyakorlott.“ (jót — bizonyosan, ha a gonosz nem ellenkezik! Bezzeg 1849-ben a triumvirátus uralkodása alatt megmutatta az ellenkező politika, hogy mit tud az egyházi államban). „Gergely semmi gondot sem fordított a társalmi anyagi viszonyok javítására.“ (kár volt a vasutakról tréfásan komoly véleményét fölne hozni) e tárgy körül ismeretekkel és tapasztalattal nem is bírván, (lám ezen jó urak millyennek képzelik a pápát. Ez csaknem olyan vélemény, mint midőn a saxoniai porfü nem akarta elhinni, hogy Napoleon császár pápista, mivel nagy ember. Oh te bárgyu katolikus nép! milly butának tartanak. Erről többet lehetne beszélni. Volt bizonyos társalgás, mellyben némely tudós urak erősen vitatták egy plebánus előtt: hogy a katolikusok szenteket imádnak, pápát imádnak, a bünbocsánatra

nem tartják szükségesnek a bánatot, s erkölcsi jobbulást s. t. e. fölött, kérdezettvén miféle kath. kátében olvasták ezt? külső: hogy biz ok kath. könyvet éltökben nem olvastak, de Bretschneider Vegschneider, Crusius, Paulus tanárok munkáit sem" sat. Ez osztán baj!

„És így a nép jóléte semmi tekintetben sem emelkedhetett. Minden hivatalok és status ügyek papok kezeiben voltak.“ (ezen állítás hamisságát a Rómában évenként megjelenő állami schematismus mutatja.)

Ezután előszámolja milyen rendelkezések történtek az igazság kiszolgáltatás, kereskedés sat. körül „de ezek nem hozhattak kellő sikert.“ (természetesen a papság miatt.)

„A nagy néptömeg birtoktalan (hát más országokban Anglia Irland sat. nem így van-e?) vagy kézmű iparból él, és míg munkát nem kap (hát azt a sok templomot, kolostort ki építette) koldulni, vagy rabolni megy.“ (ilyen féle nép más országokban is van)

Előadja tovább mennyi történi a szegénység gyámo-lítására. Ez szép, Isten is úgy akarja, hogy a gazdagok a szegények sáfárjai legyenek, de folytatja: „a koldulást felette terjeszti a kolduló szerzetek szaporodta, mi által a koldulás és így a kenyélés eszméje igazoltatik, és szentesítetik“ (ez már szép következtetés! oh, de hogyan értheti föl mindenki a lelki szegénység érdemét? hisz ez gyöngy!)

„Rómában több mint 50 ezer proletár élőködik, (talán még is sok lesz! sokan mennek Péter és Pál sirjához, szegények is, kik azért nem romai proletárok. Bizony Párizs-London-Dublin-Berlinben több lesz a proletár. Asztán éhen csak nem haltak meg Rómában gazdagok palotái előtt? legalább valamely kolostorba bevitték)

„Befolyással volt erre a növelés, és oktatás tökéletes elhagyása. Ezen ügy fokezelése a Jezuiták, és más szerzetesek kezeiben volt. A fiuk iskoláiban szerzetesek, a leányokéiban apácák tanítottak (most is így van) innen az egész tanítás, és nevelés iránya csupán a vallásos, hittani vakbuzgó (megint kiképzésben állt; és ezen fölül a közoktatás, és nevelésre legkevésbé költség fordítottak sat.: természetesen, mivel a szerzetes nevelők sokkal olcsóbbak, mint a feleség- s gyermekekkel megáldottak, jobban szánhatják is éltöket e magasztos foglalkozásra; és így értjük, hogy a sok szerzetes nemcsak koldul, és kenyél, hanem úgy tesz, mint nálunk, azaz: országszerte oktatja az ifjúságot, ápolja a betegeket sat. és hogy erre alkalmasok, tapasztalásunk bizonyítja, mivel sokan jól művelten lépnek ki iskoláikból, és Olaszországban, különösen Rómában, sok tudományos mű jelenik meg. Igen hasznos e tárgyban a protestans Leo, Cobbett, és mások műveit olvasni, a kirkól nem lehet fölteni, hogy pártunkat fognák) „számos közösgékben nem is találattik iskola. (Ez másutt is megcsik.)

„Roma művészete is hanyatlani kezdte, s pusztán a külföldnek nyújt még régiségeiben és műveiben kiképzésre iskolát (bizony a reformáció óta itt is sok változott) 1844—45-iki télen 404 külföldi művész tartózkodott Rómában, ide nem számítva segédjeiket (tehát ez még meglehetősen van.) „Az értelmiség kifejlődése is csekély fokon áll. Seholy kevés lap nem jelent meg (ez nem biztos jel. Lám régentén Athéna-Rómában egy lap sem jelent meg, hisz a társalgás, a sok gyűlések, oskolák is oktathatják a népet) Részletesen leiratnak a fogyatkozások, s többek közt: sok rablás, utonállás, mindennapi gyilkosságok (leginkább egyházi személyeken elkövetettek) és évenként számosok a kivégeztetések (csak hogy igazat mondván, a római államban történi a legkevésbé, noha törvényei más országokénál szigorúbbak)

Leiratnak osztán a történt zendülések. Miklós czár megjelenése, (lám nem sokára követte e hatalmas fejedelem a sz. atyát Isten itélő székéhez) IX Pius elválasztása és reformjai, Európának ezek miatt öröme, és többek után így folytatja: „IX. Pius belátta, mikép a romai uralom és befolyás csak az egyesült olasz népségek ragaszkodása által léphetett ismét virágzásba. Ezért lépett az alkotmányos reform terére, hogy a gyűlölt absolutismus ellenében a szabad-

ság, és haladás által nyerje meg magának az olasz népeket. Bekellett bizonyítani, hogy a világi önkény helyét nem akarja egyházi, jezuitai zsarnokság elfoglalni. Így jött IX. Pius az Olasz vámszövetség eszméjére is. Hogy biztos, és tetteles alapok létezzenek egy alakítható olasz egységre, mellynek idővel a római szék lenne képviselője, és Sardinia egyik főalkatrésze. 1847-ben vámszövetség alakításra hívta fel az olasz államokat. Azon év october havában Toskána, Sardinia, és Roma egyesültek is. Ennek közvetlen czélja csak a közbenső vámok megszüntetése, és a kereskedelmi előnyök viszonos felhasználása volt.“ (most figyelmezzünk) „A távolabbi fő s lényeges irány azonban nem volt más, mint ez alapon előkészíteni, és kivívni Olaszország politikai szövetkezését is. Ez okból pártolta IX. Pius a vaduti vállalatokat is, több társulatoknak engedményeket adván. A népek öszveolvasztására az anyagi erintkezés, és közlekedés legsikeresebb ut. (De a seregek küldésére is) „Így vált IX. Pius is egy testté olvaszthatni a szétszaggatott olasz államokat... A pápának reformjai, szabadelvű alkotmányos szellemű beszédei villanyként hatottak az olasz népségekre. A két Sziciliában fölkelések, (és még is később oda menekült a pápa) mindenféle mozgalmak történtek. Az alkotmányosság nemcsak Sziciliában, Sandimiában vívott ki fényes győzelmeket a romai lüktetésre, hanem ezek még Helvecziában is győzelmet szereztek a szabadelvéeknek a jezuita párt megbuktatásával. (Lám, hát a pápától eredt, mi Helvecziában történt? e már dicső.) Erre jöttek Páris februári napjai, Lajos Fülöp elűzetése, a köztársaság kikiáltása, és egy általános európai forradalom. Ezen események újabb lángokat keltek fel Olaszországban. Így kellett azután bekövetkezni annak is, hogy IX. Pius reformjai, mellyek egy egészen új kort, szabadságot, jóllétet valának derítendőek olasz honra, félbenszakadtak és az egyházi államra egy egészen új időszak érkezett Szerenesétlen triumvirátus idősza, a bűn, gyalázat, gyilkosság, s gyávagság szaka, mellynek az isteni gondviselés — csak nem csodálatosan, — azok által, kiktől, kisémm várta — a francziák által — véget vetett.

Az előbbeni idézést — mellőzvéni több apróságokat — azért nyujtottam hosszabba, mivel az egészre világot derít. Azonban csak vélemény levén — mert hol a források, mellyek bizonyítják: hogy a pápa kereskedelmi szövetséget kötven olaszhon politikai szövetkezését akarta (Mazzini új Italiáját) és e szerint európai háborút? — én is véleményem — talán több is lesz véleményem — felelek, a mellyben a katolikusok tábora osztozandik, és azt föl is világosítom. Hogy a forradalmárok a kegyes szívű, s nagy-lelkű IX. Piusot fölakarták czéluk kivételére használni, az tagadhatlan: mert engedményről engedményre szorították, míg végre azt mondták neki: tessék leköszönni, majd mi magunkra vállaljuk a kormányzás gondját; és mikor erre rá nem állott, megvolt az apprehensio, fenyegetés, s lett volna több is, ha Isten nem segít.

Ezen fölül jól tudjuk, milyl érzettel van egy bizonyos párt a pápa, - mint pápa ellen, annak tekintélyét lealázni, semmivé tenni a fő czél. (No popéry. Azért mindenkép kár-hoztatandó, mert pápa, Krisztus földi helytartója. Mivel eddig a vakbuzgó jezuita sat. nem akar fogni, más tactica vétetik elő. A népek nem szeretik, mert absolutistikus vakbuzgó; hadd utálják meg a fejedelmek is: mert radical reformer és forradalmak atyja, s Róma a város, mellyből a hatalmas forradalom sugárai kilöveltek; de ez a tactika sem sikerült. Roma áll, s a pápa ott ismét uralkodik a maga módja szerint, és az első, egész világra kiható nagyobb tett volt, 1854-dik év decem. 8 kán: a bold. szűz Mária szeplőtelen fogantatásának kihirdetése, mellyet az egész keresztény világ pietással fogadott, és rendkívüli ajtatosággal ünnepele. Ezt követte az austriaival kötött concordatum; miből úgy látszik, a monarkák sem haragszunk mar a szentséges atyára, és keresztények milliói szívből hódolnak neki. Híjába: Te Péter vagy! ezt hatalmas szózat mondta! kihat az a világ minden részére; de nem úgy, mint a cizik akarná.

Igy vettem vizsgálat alá az újabbkori „Ismeretek tárnak” ezen minket katolikusokat igen érdeklő cikkét. Igaz hosszúra nyult — pedig mily sokra kellett volna még hiterjeszkednem — mert ez magában egy tár, a melyből sokat tanulhatni. Félek, hogy a Néplapban nem is használható, és a többi cikkek fölötti vizsgálat is elmaradandó. Egyébiránt örülök, hogy figyelmet ébreszthettem, és ez megtörtént — folytassák mások.

Az ilyen tárféle munkákra végül egy észrevételt tesztek. Az ilyenemű munkák a francia forradalom idejében vették kezdetüket. Azóta a világon elárasztattak, és világot gyújtottak; millyet? mutatja e cikk is. E munkákba kiki, a mint neki tetszik, leír valamely tárgyat, vagy személyt, azt dicséri, vagy gyalázza, és így a valóság helyébe gyökran személyes vélemény áll; ezt nevezik tudománynak, pedig csak hit, és meg millyen? ez az igazi szénógetők hite Köhlerglaube — a mint a kath. hitet gonyolni méltóztatnak. — De már túl estünk rajta? A Josephinismus bilincsei lehullottak; szabad szemet nyitni, látni s beszélni. Azért sajnáljuk azokat szívünkben, kik vallási, politikai és történeti tudományukat e műből meritendik, mert az sem elméjüket fölvilágosítani, sem szívüket megnyugtatni, sem itt, sem a síron túl őket boldogítani nem fogja.

Ha folytatását t, szerkesztő ur óhajta szolgálандok vele, noha ohajtanám, hogy erősebb bajnok állna a részre.)* Isten áldása velünk.

E k e s i.

Különfélek.

Győr. Boldogult Karner Antal győri püspök, kinek az egész magyar egyházra nézve gyászos halálát utolsó számunkban hirdettük, végrendeletében különféle jótékony czélokra 35,900 ftot. e. p. hagyományozott, magának ez által bármily tömör kőoszlopnál, maradándóbb emléket állítván föl.

Jerusalem. A tudós és szende lelkű nagyváradi I. sz. kanonok Hoványi Ferencz leghőbb vágyainak czélját elérve, Jerusalemben van, hogy többi utitársával 10 pap- és 4 viláigival, leboruljon azon szent helyek előtt, melyeket a világ megváltója Jezus Krisztus vérnymódokai-val megszentelt. A kis zarándok-csapat, melyben több a francia, a magyar pap erényei előtt meghajolva, őt választá vezérének. A csapat mindegyik áldozára misézett már a szent sírnál, a kalvárián, a gethsemani barlangban, az ostorozás szentélyében, a jászólnál, sőt hármaz az utolsó vacsora teremében is, hova 1561. óta senkisésem bocsáttatott be.

Bécs. Apponyi György gróf, a tisztán keresztényszerű nevelés szükségéről s az egyházi intézeteknek ebben kitünőségéről meggyőződván, nagy reményű fiát közzel Bécshez, Kalksburgba a jezsuitákhoz adta nevelésbe, ezeknek ez alkalommal 20,000 forintot adott át magyar földtehermentesítési kötelezvényekben. Midőn illy nagy tudományú és érdemű férfiak tényleg vallják be a jezuita nevelési-rendszer iránti tiszteletüket és bizalmokat, mivé kell törpülni azon rágalmazók seregének, kik még most sem szünnék meg e rendet és annak egyes tagjait annyiszor

s) Nagyon is jól forgatja a kardot, csak írta vele, az egyház, a trón és hon javára a gonoszt.

S z e r k.

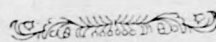
Megjelenik e lap hetenkint egyszer, Szerdán. Előfizethető rá Pesten a Szent-István-társulat ügynökénél: ezkorutca 6-dik szám a. föld. vagy a szerkesztőségénél. Vidéken a cs. kir. postahivataloknál. Előfizetési díj Budapesten kihordással félre 1 ft. pp. vidékre postán borítékban félre 1 ft. 20 kr. pp. Nagyobb esod-hirdetés 2 ft. kisebb 1 ft. p. díjért közöltetik. Minden további hirdetésért az előbbi árnak fele fizetendő. A lap szerkesztését illető levelek egyszerűen „a Katholikus Néplap szerkesztőségéhez” címezendők. (Pesten a józsefvárosi plebiániában.)

Kiadja a Szent-István-Társulat; felelős szerkesztő SUJÁNSZKY ANTAL.

Pesten 1856. Nyomatja HERZ JÁNOS, országot 6. szám. —

visszatorolt hazudságaikkal tetézni, s az olvasni nem tudó vagy nem akarókat hínárba vezetni. Azonban bizunk Istenben, hogy a történeti tényeknek mindegyre növekedő hififejtésével, nekik is a legfényesebb igazság ki fog szolgáltatni.

Vadkert, Nógrád megyében. Ő eminentiája oct. 6. érseki székhelyétől olly messze eső híveit is jelenlétével megörvendeztetni méltóztatott, s több százat az anyaszentegyház bajnokaivá avatván föl a bérmlás szentsége által, egy ágostai vallásu lakatos mesternek Szabósárai Lajosnak, egykori pest-józsefvárosi lakosnak hitéletét is elfogadva, örömet nyilatkoztatá ki a felett, hogy Isten országa itt is terjedőben van. Ft. Mészáros Imre esperes és plebános ur mindent megtett az ünnepély emelésére, s a vett tudósítás szerint a főpásztor tiszteletére „Üdv- és bucsuhangok”-at rögtönzött.

Pályázatok.

Sz. Kir. Szabadka városának hatodik körében új tanoda állittatván, oda egy tanító, és egy segédtanító kívánatlik, kik a magyar és illir nyelvet teljesen bírják; az elsőnek 300 ft. pp. a másodiknak 200 ft. pp. lézen javadalma, mindketten szabad lakással ellátandók lesznek; a pályázni kívánók, kellő bizonyítványokkal párosult folyamodásaikat f. é. octóber 20-áig a t. polgármesteri hivatalnak benyujtani siessenek Szabadkán.

Kelt Hegyesen september 21-én 1856.

Botka Mihály,

alesperes, és hegyesi plebános.

Divénybe — Borsod megyében a megüresült tanítói állomás betöltése végett folyó év octóber 15-ik napjára pályázat hirdettetik. A folyamodók szükséges bizonyítványait a nevezett napon alulírottán adják be.

Kelt Felső-Nyárad september 10-én 1856.

Csicsmányi Ignátz,
felső nyáradai plebános.

Veszprém megyében Szomathelyi fázához tartozó Bánk filiában megüresülván a tanítói állomás, a ki ezt elnyerni kívánja, octóber 21-én szükséges okleveleivel jelenjen meg Bánkon reggeli 9 órára.

Markovics János,
kerületi esperes.

Zalamegyében Alsó-Lendvai esperestségben a Bagonyai mesteri állomásra folyó octóber 26-ra pályázat nyittatik, melyre a plebánoshoz címezendő folyamodványaikkal megjelenésre az illetők ezennel felhivatnak.

Alsó Lendván octóber 2-án 1856.

Házy József esperes.

Bács megyében kebelezett Felső Sz. Iványi községben az al-tanítói állomás-betöltésére, mellyel 100 ft. pp. 30 p. mérő kétszeres buza, 4 öl fa s lakás öszekötte, vagyon f. e. oct. 27-re a csöd kitézetik, mellyre a folyamodók keblében a magyar illir és német nyelv megkívánatik, szükségelt irományokkal ellátva meghivatnak.

Antunovics János,
felső tiszai ker. alesperes.